

4. Круглый стол журнала «Полис» «Господин кризис, как Вас теперь называть?» / Володин А.Г., Кольба А.И., Лапкин В.В., Лебедева М.М., Макаренко С.А., Пантин В.И., Пляйс Я.А., Розов Н.С., Сергеев В.М., Чихарев И.А. // Полис. – 2009. – №3. – С. 9–34.
5. Кузьменко В. Мегатренди людського розвитку в розбудові нового світового порядку цивілізацій та місце в ньому України і Росії / Валерій Кузьменко // Стратегічна панорама. – 2000. – №1–2. – С. 224–241.
6. Лебедева М. Формування нової політичної структури світу і місце у ній Росії / Марина Лебедева // Часопис «І». – 2005. – №39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n39texts/lebedeva.htm>
7. Нейбит Д. Высокая технология, глубокая гуманность: Технологии и наши поиски смысла / Джон Нейсбит; Пер. с англ. А.Н.Анваева. – М.: АСТ: Транзиткнига, 2005. – 381, [3] с. – (Philosophy).
8. Нейсбит Д. Мегатренды / Джон Нейсбит; Пер. с англ. М.Б. Левина. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПП «Ермак», 2003. – 380, [4] с. – (Philosophy).
9. Окара А. Государство-корпорация как новый тренд для России, Украины и Белоруссии / Андрей Окара. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intelros.ru/>
10. Розов Н. Будущее российской политики: глубокая колея авторитаризма и трудные перевалы восхождения к демократии / Н. Розов. – Политическая концептология. – 2009. – №3. – С. 281–293.
11. Розов Н. Глобальный кризис в контексте мегатенденций мирового развития и перспектив российской политики / Н. Розов. – Полис. – 2009. – №3. – С.34–46.

Постол Олена Євгенівна,
кандидат політичних наук, доцент, докторант
кафедри політичних наук Національного педагогічного
університету імені М.П.Драгоманова

УДК 321.01:316.75

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЯВУ ПОЛІТИЧНИХ ІДЕОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Розглядаються деякі теоретичні та практичні аспекти вияву політичних ідеологій у сучасному світі. З'ясовується специфіка дослідження ідеологічного (політичного) спектру у сучасній політичній науці, а також пропонується короткий аналіз особливостей функціонування правих, центристських та лівих ідеологічних доктрин сьогодення.

Ключові слова: політична ідеологія, політичний реалізм, політичний ідеалізм, ідеологічний (політичний) спектр.

Рассматриваются некоторые теоретические и практические аспекты проявления политических идеологий в современном мире. Выясняется специфика исследования идеологического (политического) спектра в современной политической науке, а также предлагается краткий анализ особенностей функционирования правых, центристских и левых идеологических доктрин настоящего.

Ключевые слова: политическая идеология, политический реализм, политический идеализм, идеологический (политический) спектр.

The article discusses some theoretical and practical aspects of political ideologies in the modern world. It turns out specifics of the study of the ideological (political) spectrum of contemporary political science, and proposes a brief analysis of the functioning of right-wing, centrist and leftist ideological doctrines of the present.

Key words: political ideology, political realism and political idealism, ideological (political) spectrum.

Наприкінці 80-х років минулого століття у наукових колах та у середовищі громадськості побутувала думка: ХХ століття як епоха панування ідеологій минуло (скажімо, білоруський дослідник І. Антонович визначив останні сто років як «вік ідеологій і століття кризової свідомості») [1, с. 313]. Переважна більшість вчених, політиків та громадських діячів були переконані, що відтепер суспільно-політичний розвиток сучасної цивілізації буде позначатися хвилями деідеологізації. Представлена точка зору спиралася передусім на дослідження процесів руйнування тоталітарних й авторитарних комуністичних систем у країнах Центральної, Східної та Південно-Східної Європи. Адже двадцять-двадцять п'ять років тому і науковці, і політики, особливо демократичного спрямування, були впевнені в тому, що руйнування комуністичних систем (так званого «соціалістичного табору») неминуче призведе до відмови по всьому світові як від ортодоксальних, жорстких доктринальних моделей розвитку, так і від ліберально-демократичних, але у тому чи іншому ступені ідеологізованих, політичних програм та систем.

Найбільш показовою, програмною у цьому контексті виявилася праця знаного американського політолога Ф. Фукуями «Кінець історії?», в якій він стверджував: кінець ХХ століття позначився тріумфом західного ліберально-демократичного доктринального світогляду: «Це століття повертається тепер до безперечної перемоги економічного і політичного лібералізму. У лібералізмі не залишилося ніяких життєздатних альтернатив» [2, с. 134]. Така ситуація, на думку дослідника, показує завершення ідеологічної еволюції людства, перемогу універсалізації у сфері ідей і свідомості цінностей західної ліберальної демократії, що рано або пізно призведе до суттєвих змін і в світі матеріальному [3, с. 700].

Втім, на початку ХХІ століття все більш наявною стає протилежна тенденція: значна частина країн сучасного світу підпадають під дію тих чи інших ідейно-політичних впливів, процеси ідеологізації сьогодні виявляються у багатьох державах Європи, Америки, Азії та Африки поза залежністю від типу політичного режиму, від форми державного правління та низки інших соціополітичних факторів. Таким чином, в останнє десятиріччя можна вести мову не про деідеологізацію суспільства, а про зростання ідеологізації суспільно-політичної свідомості у більшості країн. Тому вивчення сутності процесу ідеологізації, дослідження тих факторів, які його обумовлюють, і врешті-решт аналіз новітніх ідеологічних доктрин стає одним з центральних та актуальних напрямків зосередження наукової уваги вітчизняних і зарубіжних вчених-політологів.

Отже, наведені вище висновки дають нам підстави визначати наступні цілі та завдання представленої статті:

- з'ясування сутності феномену політичної ідеології та основних підходів до її тлумачення;
- висвітлення специфіки розгляду ідеологічного (політичного) спектру у сучасній політичній науці;
- короткий аналіз особливостей функціонування правих, центристських та лівих ідеологічних доктрин сьогодення.

Основою джерельної бази запропонованого дослідження стали праці білоруського науковця І. Антоновича «Соціодинаміка ідеологій», російського вченого О. Кольєва «Політична міфологія: Реалізм соціального досвіду», американського дослідника Ч.Р. Міллса «Новий лівий огляд», польського автора Є. Шацького «Утопія й традиція», антологія «Утопія та утопічна свідомість». При підготовці статті були використані матеріали наукових статей американського політолога Ф. Фукуями, російського вченого А. Нікітченка, казахстанського науковця Б. Каріпова, присвячені проблемам функціонування політичних ідеологій у сучасному світі, а також підручники і посібники з політології та політичної філософії Т. Алексеєвої, К. Гаджієва, А. Мельвіля, Е. Хейвуда.

Серед понять і категорій сучасної політичної науки термін «ідеологія» є одним з найбільш важливих та часто вживаних. Причому, на відміну від багатьох інших політологічних понять, категорія «політична ідеологія» несе особливе емоційно забарвлене

навантаження, з одного боку, та досить широко використовується в якості специфічної політичної технології, засобу маніпулювання суспільно-політичною свідомістю, з іншого. Колектив російських політологів під головуванням професора А. Мельвіля виокремлюють такі дефініції категорії «політична ідеологія», представлені у науковій літературі:

- ідеологія – це процес відтворення смислів, знаків і цінностей у соціальному житті;
- ідеологія як сукупність ідей, притаманних конкретній соціальній групі або класу;
- ідеологія являє собою «хибні» ідеї, які сприяють легітимізації пануючої системи влади;
- ідеологія є постійно викривленою комунікацією;
- ідеологія – це форми мислення, мотивовані соціальними інтересами;
- ідеологія як тип ідентифікації;
- ідеологія є соціально необхідними ілюзіями;
- ідеологія як збіг установок влади з домінуючим суспільно-політичним дискурсом;
- ідеологія – діяльнісно-орієнтована група переконань [4, с. 459].

Наведені дефініції поняття «політична ідеологія», безумовно, не цілком відображають весь спектр політико-світоглядних ракурсів цього складного феномену. Наприклад, казахстанський дослідник Б. Каріпов пропонує розглядати політичну ідеологію в якості своєрідної інтелектуальної схеми, засобу спрощення політики, інструменту формалізації суспільної самосвідомості. Тому ідеологія, за визначенням науковця, постає як нормативно-символічна складова політики, вона формулює схематичні і розгорнуті картини минулого, сьогодення та майбутнього. Водночас, ідеологія раціоналізує політику, адже вона через проектування політичного простору вибудовує певні конфігурації владних відносин [5, с. 283, 284].

Таким чином, ідеологія займає особливе місце у світі політики, визначаючи її спеціалізацію та професіоналізацію. Як пише Б. Каріпов, «формування і поширення ідеологій стало прерогативою особливої професійної страти, що призвело до якісної перебудови політичного простору і перетворення діяльності з виробництва нормативно-символічних конструкцій у самостійний ідейно-політичний процес. ...ідеології визначили той етап розвитку політики, коли сутністю політичної гри, квінтесенцією налагодження відносин людини з владою виявився захист групових інтересів й заснованих на них індивідуальних прав. У цих умовах політична стабільність і розвиток стали у немалому ступені визначатися характером уявлень суспільства, які, у свою чергу, залежали від здатності тієї чи іншої ідеологічної конструкції логічно «перекинути» сьогодення і спроектувати майбутнє» [5, с. 285].

Варто зауважити, що формування ідейно-політичної «повістки дня» сьогодення багато в чому визначається саме професіоналами «від політики» (політичними ідеологами, технологами, консультантами і власне політиками), які не лише пропонують суспільству ту чи іншу ідеологічну модель розвитку, але й змінюють, корегують її в залежності від конкретних умов соціального, політичного, економічного життя, національних традицій та менталітету, політичної історії країни. Отже, ідеологія у сучасному світі формує подвійну сферу функціонування і впливу. З одного боку, вона вбирає в себе, «всмоктує» певні потреби суспільства, пристосовуючись до змін, що відбуваються, причому, адаптаційні якості ідеології безпосередньо визначають її життєздатність. З іншого боку, політична ідеологія сама конструює минулу, поточну та майбутню соціально-політичну реальність, примушуючи (м'яко або жорстко) соціум пристосовуватися під її ідеали і цінності. Так, російська дослідниця, фахівець у царині політичної філософії Т. Алексеєва виокремлює два постійно відтворювані теоретичні фокуси розгляду проблематики функціонування та відтворення політичних ідеологій у сучасному світі: «з одного боку, міркування про політичну реальність і спроби глибше її зрозуміти, спираючись на політичні ідеали; з іншого боку, спроби формулювання нових ідеалів у вигляді розмірковувань про найкращі політичні режими та принципи організації суспільства» [6, с. 20].

При розгляді сутності феномену політичної ідеології, на наш погляд, необхідно виокремити і таку впливову у політичній науці традицію, як протиставлення ідеології та утопії. Одним з найавторитетніших науковців – прихильників цієї позиції – був німецький та британський філософ і соціолог К. Мангейм. Вчений присвятив низку своїх праць («Утопія та ідеологія», «Утопія в історії соціальних ідей» та ін.) дослідженню особливостей функціонування у суспільстві ідеологічної та утопічної свідомості. На його думку, головна відмінність між вказаними двома явищами полягає в тому, що утопія як трансцендентне поточному соціальному буттю уявлення конструюється поза безпосереднім зв'язком з цим буттям, а ідеологія, у свою чергу, - спирається на поточне буття, виходячи з нагальних завдань соціально-політичної дійсності. «Ідеологіями ми називаємо ті трансцендентні буття уявлення, які *de facto* ніколи не досягають реалізації свого змісту. Хоча окремі люди часто абсолютно широко керуються ними в якості мотивів своєї поведінки, під час цієї реалізації їхній зміст зазвичай викривляється» [7, с. 113-114].

К. Мангейм у своїх дослідженнях докладно аналізує марксистське розуміння ідеології, виокремлюючи у ньому два базові значення – «часткової» та «тотальної» ідеології. «Часткова» ідеологія, за словами науковця, - це більш або менш усвідомлене викривлення фактів соціально-політичного буття, яке обумовлюється соціальними інтересами тих чи інших суб'єктів. «Тотальна» ідеологія виступає як віддзеркалення специфіки структури свідомості всієї соціальної групи, класу або навіть епохи в цілому. Отже, на переконання К. Мангейма, ідеології є виявом мислення пануючих у суспільстві соціальних груп. Тому ідеологія не може не охоплювати оцінок поточної ситуації та проектувати майбутнє, виходячи з наявних первинних умов. Втім, у своїй цілісній картині світосприйняття не можуть бути реалізовані на практиці. Саме тому дослідник називає ідеологію «розвинутим політичним міфом» [7, с. 115-117]. З останнім твердженням мислителя важко не погодитися, адже фактично уся політична історія ХХ століття переконливо доводить представлену точку зору. До того ж, аналіз функціонування пануючих впродовж останніх ста років ідейно-політичних світоглядних моделей показує, що запорукою успішності й ефективності тієї чи іншої політичної доктрини є її здатність пристосовуватися до умов, які постійно змінюються.

Спираючись на концепцію К. Мангейма, авторитетний російський дослідник О. Кольєв виділяє три типи «чистої» ідеології (лібералізм, консерватизм та соціалізм), а також «зону абсурду», які так чи інакше впливали і впливають на суспільно-політичний розвиток світу. При цьому науковець зауважує, що «чисті» типи ідеології за умов стабільності зустрічаються зрідка, маючи неявний і неактуальний характер. У такі періоди домінуючими стають проміжкові форми політичних ідеологій, скажімо, «національний соціалізм» або «національна демократія». У той же час, виокремлюються політичні цикли, які постійно оновлюються та пов'язані з кризовими, перехідними періодами життя суспільства. Період існування певного політичного циклу характеризується домінуванням конкретного типу ідеологічного світогляду [8, с. 215-216].

Усі політичні ідеології, як ті, що сформувалися ще у XVIII – XIX століттях, так і сучасні, модернізовані ідейно-політичні течії спираються на одну з двох політичних традицій – реалізму або ідеалізму. Засновниками традиції політичного реалізму вважаються Н. Макіавеллі та Т. Гоббс, політичний ідеалізм бере витоки від ідей Платона, Г. Гроція та І. Канта. Політичний реалізм спирається на скептичне ставлення до природи людини, що обумовлює більш раціональне ставлення до політики, а відповідно – висування більш поміркованих, емоційно нейтральних ідей, гасел, цінностей. Політичний ідеалізм, навпаки, висуває ідею про добру природу людини, яку псує соціальні умови, а тому найліпшим шляхом їх подолання є виправлення соціально-економічних та політичних недоліків суспільства через здійснення реформістських або радикальних перетворень. Необхідно зауважити, що історично в основу переважної більшості ідеологій був покладений саме принцип політичного ідеалізму. Так, один з найавторитетніших російських політологів К.

Гаджиев пише: «Політичний ідеалізм, як правило, приймає форму індивідуалізму, гуманізму, лібералізму, анархізму, інтернаціоналізму» [9, с. 214].

Політичний ідеалізм як основа тієї чи іншої доктрини передбачає формування певної аксіологічної системи. Цінності є невід'ємною частиною будь-якої ідеології, адже саме вони формують ідейне ядро доктринальної системи. В залежності від світоглядно-аксіологічного спрямування політичні доктрини можна поділити на праві, центристські та ліві. Американський політолог, професор Е. Хейвуд вказує на такі цінності правих ідеологій, як: влада, обов'язки, ієрархія, традиції, порядок, реакція, націоналізм. Лівим ідейно-політичним течіям, у свою чергу, притаманні наступні ідеології: свобода, права, рівність, прогрес, братерство, реформи, інтернаціоналізм [10, с. 313]. Центристські доктрини характеризуються поєднанням у тих чи інших комбінаціях окремих цінностей правих та лівих ідеологій. Варто зазначити, що особливістю функціонування політичних ідеологій в останні десятиріччя став феномен ідеологічного симбіозу, коли спостерігається переплетіння цінностей та ідеалів різних доктринальних систем.

Е. Хейвуд наводить три схеми розмежування політичних ідеологій сучасності: «лінійний політичний спектр», «політичний спектр “підкова”» та «двохвимірний політичний спектр».

«Лінійний політичний спектр» включає горизонтальне зображення таких ідеологій, як: комунізм, соціалізм, лібералізм, консерватизм, фашизм, завдяки якому ілюструється різниця у ставленні прихильників цих доктрин до економіки та ролі держави. Відповідно до «лінійного політичного спектру», ліві ідеології виступають за втручання держави у справи суспільства та спираються на ідеали колективізму, а праві ідеології захищають цінності вільного ринку та ідеали індивідуалізму.

«Політичний спектр “підкова”» був створений західними науковцями після Другої світової війни з метою принципового розмежування тоталітаристських, «моністичних» (антиплюралістських) тенденцій (фашизму та комунізму) від інших толерантних та відкритих ідейно-політичних течій сучасності.

Нарешті, у 1960-х роках дослідник Г. Айзенк запропонував «двохвимірний політичний спектр» з додатковою вертикаллю «авторитаризм-лібералізм» (вона репрезентує одну з центральних антиномій політики – влада versus свобода). Перевагою «двохвимірного політичного спектру» є те, що він створює більш точну, об'ємну картину ідеологічного плюралізму сучасності та дозволяє відокремити економічну вісь (уявлення про належну організацію економіки) від вісі політичної (позиції щодо громадянських свобод) [10, с. 313, 314].

Отже, спираючись на відносно умовний поділ сучасних ідеологій на праві, центристські та ліві, спробуємо охарактеризувати деякі з них, - ті, які виявили найбільший вплив в останні десятиріччя.

Так, у середовищі «нових правих» неабиякий дослідницький інтерес, на наш погляд, являють ідеологія та діяльність так званих «нових технократів». Прихильники новітніх технократичних ідеологій переконані у тому, що з розвитком науки й техніки значно зростають можливості для створення ідеальних систем, вільних від будь-яких вад. Причому, основою таких систем має бути не вдосконалені люди, а вдосконалені машини і техніко-організаційні засоби. Проблему виправлення світу, таким чином, «нові технократи» вбачають у науковій його організації, побудові досконалого суспільства-машини. «Нові технократи» підкреслюють, що новий технотронний порядок – єдиний справжній і надійний порядок, тому що немає такої царини суспільства, яку не можна було б перетворити за допомогою новітніх досягнень науки й техніки. Саме тому цей ідейно-політичний напрямок можна охарактеризувати як технократичний утопізм. Проте, як підкреслює авторитетний польський дослідник Єжі Шацький, технократичні утопії не передбачають миттєвого перетворення світу, стрибка у досконале суспільство, мова йде про досить тривалий процес, тому і сучасність, на відміну від інших утопістів, технократами вже не є предметом дошкільної критики [11, с. 182, 183].

Прибічники центристських ідеологій (це, передусім, неолібералізм та неоконсерватизм) провідною цінністю та метою своєї діяльності називають демократизацію. Суспільно-політичний ідеал для представників ідеологічного центрizmu – максимальне розширення простору миру, свободи та справедливості у сучасному світі. Поширення демократії та пропаганда демократичних і гуманістичних цінностей є головним завданням, яке сприяє досягненню поставленої мети. Виходячи з зазначеного завдання, прихильники центристських ідеологій поступово відмовляються від традиційного розуміння державного суверенітету, вони стверджують: в останні десятиріччя ХХ століття міжнародна система набула «самостійного» характеру і вже не є лише провідником імпульсів від держави до держави, вона сама стає джерелом впливу на суверенні держави та їх внутрішнє життя.

Сучасні центристські політичні ідеології стоять на засадах тотальної універсалізації провідних суспільно-політичних ідей, форм політичної діяльності, способів організації держави і соціуму, символів і гасел. Національні держави сьогодні все частіше стають схильними до імітування взірців політичного, соціального, економічного та духовного розвитку. На початку ХХІ століття почалося становлення світового (міжнародного) громадянського суспільства, формування міжнародної політичної еліти (яка має переважно технократичний характер) та міжнародних соціальних рухів. Отже, представники центристських ідейно-політичних течій у своїй теоретичній та практичній діяльності спираються на принцип: роль міжнародного фактору стає провідною, особливо у синхронізації процесів в різних країнах світу, а національні держави стають все більш «прозорими» [12, с. 59, 60, 68].

Розглядаючи трансформацію лівих ідеологій в останні десятиріччя, варто зауважити, що все чіткіше простежується ідейно-політичний розкол між двома таборами «нових лівих». Скажімо, радикальні групи та осередки «нових лівих» виступають з закликами до позапарламентської боротьби з владою, до створення позапарламентської опозиції, бо традиційна політична система «старих демократій», діючі політичні партії та профспілки дискредитували себе. Радикальні представники «нових лівих» ведуть мову про революцію, але не про ту революцію, до якої закликали К. Маркс, В. Ленін, Ф. Кастро, а про революцію свідомості, яка має на меті становлення нової людини нового тисячоліття. Помірковане крило «нових лівих» вже давно (ще у 1950-1960-х роках) відмовилося від закликів до соціальної революції, бунтів на користь ідеалів дебіюрократизації та детехнократизації сучасної держави і людини. Критику діяльності індустріальної та постіндустріальної держав з боку представників «нових лівих» деякі дослідники називають «романтичною», адже як писав Р. Міллс ще у 1960 р.: «Ця критика, ці дослідження... надихаються у моральному плані гуманістичними і світськими ідеалами західної цивілізації, передусім ідеалами розуму, свободи і справедливості» [13, Р. 20-21].

Таким чином, усі провідні типи ідейно-політичних течій сучасності окреслюють різнопланові напрямки і форми загальносвітового та національного розвитку, що приводять до змін на різних рівнях суспільно-політичного функціонування і в різних політичних системах. Основними з них є: зміни в природі влади; зміни в природі громадянського суспільства; зміни в цінностях та сприйнятті індивідуумів; зміни в національних та міжнародних системах. Головною проблемою функціонування політичних ідеологій є, нашу думку, їх нездатність (у більшій або меншій мірі) вчасно й ефективно реагувати на виклики сьогодення.

Література:

1. Антонович И.И. Социодинамика идеологий: Монография / Под. ред. Э.Н. Короливецкого. / И.И. Антонович. – Минск: «Навука і Тэхніка», 1995. – 373 с.
2. Фукуяма Ф. «Конец истории?» Перевод с английского / Ф. Фукуяма. // Вопросы философии.—1990. - № 3.— С. 134-148.
3. Політологічний енциклопедичний словник / За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.

4. Политология: Учебник / А.Ю. Мельвиль [и др.]. – М.: МГИМО (Университет) МИД России; Проспект, 2010. – 624 с.
5. Карипов Б.Н. Политические изменения и идеологический дискурс / Б.Н. Карипов. // Социально-гуманитарные знания. – 2010.- № 1. – С. 281 – 290.
6. Алексеева Т.А. Политическая философия: От концепций к теориям: Учебное пособие. / Т.А. Алексеева. – М.: МГИМО (Университет); РОССПЭН, 2007. – 397 с.
7. Утопия и утопическое мышление: антология зарубежной литературы. Пер. с раз. яз. / Сост. В.А. Чаликова. – М.: Прогресс, 1991. – 405 с.
8. Кольев А.Н. Политическая мифология: Реализм социального опыта: Монография / А.Н. Кольев. – М.: Логос, 2003. – 384 с.
9. Гаджиев К.С. Введение в политическую философию: Учебное пособие / К.С. Гаджиев. – М.: Логос, 2004. – 336 с.
10. Хейвуд Э. Политология: Учебник для студентов вузов. Пер. с англ. / Э. Хейвуд. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 544 с.
11. Шацкий Е. Утопия и традиция. Пер. с польск. / Е. Шацкий. – М.: Прогресс, 1990. – 456 с.
12. Никитченко А.Н. Транснационализация демократии (Третья волна демократизации в свете теорий международных отношений) / А.Н. Никитченко. // Полис. – 1996. - № 5. – С. 53 – 70.
13. Mills C.W. New Left Review. – N.Y., № 5. – Sept.-Oct. - 1960. – P. 20-21.

*Найчук Анатолій Васильович,
докторант Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова*

УДК 321.01:1417

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА: ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР

У статті аналізуються основи вибудови політичних ідеологій в контексті історичних моделей розвитку.

Ключові слова: історія, прогрес, регрес, циклічність, консерватизм, лібералізм, соціалізм.

В статье анализируются основы строения политических идеологий в контексте исторических моделей развития.

Ключевые слова: история, прогресс, регресс, цикличность, консерватизм, либерализм, социализм.

This article analyses foundations on the political ideologies constructing in the context of the historical patterns development.

Key words: history, progress, regress, recurrence, conservatism, liberalism, socialism.

В сучасних умовах глобалізаційного світу особливого теоретичного та практичного значення набувають проблеми, пов'язані з виявленням політичних, соціальних і економічних факторів, які впливають на визначення місця і ролі держави в соціально-політичній системі суспільства.

Класичні теорії, в межах яких суспільство, державу розглядали як соціальний, політичний організм, відносно замкнену систему, або акцентували увагу на особливостях мотивації й суб'єктивних образах соціальної взаємодії, не в повній мірі адекватні для